

Ebed-Melek

Inspirasjon i krisetider

Settingen er i Jerusalem for omtrent 2600 år siden. Den kaldeiske hæren er stasjonert utenfor bymurene. Profeten Jeremia går rundt inni byen, og forutsier dens store fall, og oppmuntrer kong Sidkia, embetsmennene og folket til å overgi seg. Der var frykt, sykdom, og tegn på sultedød. Enden var helt klart nær, men de som satt ved makten hadde ennå ikke innsett denne nye realiteten. De var fremdeles mer opptatt av å føle at de hadde kontroll enn å bøye seg for Guds stemme gjennom Jeremia. „Da sa høvdingene til kongen: La denne mannen drepe! For når han taler slike ord til de stridsmenn som er blitt igjen i byen, og til hele folket, da tar han motet fra dem! Denne mannen søker ikke folkets vel, han søker dets ulykke.“ I disse spente dagene rett før Jerusalems fall, tjenestegjorde en afrikansk slave ved navn Ebed-Melek i byens kongelige palass. (Jeremia 38:4+7) Kort tid før disse kaldeerne invaderte byen, sendte Herren, den allmektige en spesiell beskjed til denne hedningen fra arbeiderklassen: „For jeg vil la deg unnkomme, og du skal ikke falle for sverdet, men du skal få livet til krigsbytte.“ (Jeremia 39:18) Hva gjorde Ebed-Melek så annerledes enn de andre i Jerusalem?

1. Ebed-Melek - en medfølende mann med en vid horisont

Det hebraiske ordet Ebed betyr „tjener“, og Melek „en konge“. Denne etiopiske evnukken blir nevnt med navn seks ganger i Skriften, og alt vi vet om ham befinner seg i Jeremia 38 og 39. Når han første gang blir nevnt, blir vi fortalt at han akkurat hadde hørt at kongens embetsmenn „hadde kastet Jeremia i brønnen.“ (38:7) Gitt Jeremias upopulære budskap og krisen i Jerusalem, er det rimelig å anta at lederskapet ønsket å bringe ham til taushet. Hvorfor skulle Ebed-Melek ville bli innblandet? Det som hendte med Jeremia var vel ikke hans ansvar? Når vi egentlig ikke har lyst å gjøre en ting, kommer mange gode grunner til overflaten i hodet vårt for å rettferdiggjøre passiviteten vår. Er det ikke Herrens oppgave å forsvare tjenerne sine? Kanskje Herren „pusser på“ Jeremias karakter gjennom lidelser. Jeremia må dø en dag, hvorfor ikke denne uka? Når alt kommer til alt er ingen uunnværlig i Herrens arbeid! Men Ebed-Melek hadde utviklet et medfølende hjerte. Dette følsomme hjertet ville ikke la ham forbli likegyldig. Hvor lett er det ikke å være oppslukt av den endeløse travelheten i våre små verdener: Studiene mine, familien min, hjemmet mitt, jobben min, den lokale menigheten min, mitt velvære, min framtid. Hvis vi skal være brukbare for Herren i en videre krets, må også vi utvikle et medfølende hjerte, et hjerte som vil tilskynde oss til å høre, se og føle ut over våre vanlige ansvarsområder.

2. Ebed-Melek — en moralsk mann i harmoni med Gud

Brønnen var dyp. Jeremia fant det vanskelig å bevege seg, og vanskelig å finne hvile i den sleipe gjørma. Han var våt, trøtt og sulten. Hva burde profeter gjøre i en slik situasjon? Har du noen gang følt deg fullstendig hjelpeløs? I Klagesangene beskriver Jeremia denne eller en veldig lik situasjon i poetiske ordelag: „Jeg påkalte ditt navn, Herre, fra den dypeste brønn. [...] Du var nær den dag jeg kalte på deg, du sa: Frykt ikke!“ (3:55+57) Etter slikt ømt nærvær, setter Herren igang med å utfri tjeneren sin. Dersom han lot Peter gå på vannet, kunne han ha latt Jeremia gå på bløt gjørme! Dersom Elia ble løftet opp i lufta, kunne Herren med letthet ha løftet Jeremia ut av avgrunnen. Men, som han relativt ofte gjør, så foretrekker Herren å handle gjennom villige menneskelige tjenere. Hvem i Jerusalem var følsom for stemmen hans? Hvem kunne Herren bruke?

Sidkia, Judas konge kunne ha vært et ideelt redskap for Gud. Han var 32 år gammel, og hadde vært konge i tolv av dem. Han var i den privilegerte stillingen hvor han kunne få ting gjort. Men moralsk sett var han en svak mann. Hans evne til å skille godt og ondt var blitt utvisket av årevis med politiske kompromisser. Det var til fordel for ham å holde embetsmennene sine tilfreds (38:4-5). Som kristne ledere kan vi ende opp med å være bedre til å bedømme stemningen blant vennene våre og forsamlingen enn til å bedømme hva Herren har i tankene. Var det ingen som var på bølgelengde med Gud? Var det ingen som prøvde å lytte? Ebed-Melek hadde lyttet til Jeremia, og hadde en klar moralsk overbevisning, Han bedømte det som „ille“ eller „ondt“, det som var blitt gjort mot Jeremia, og forberedte hjertet sitt på å gjøre noe med det. Hva gjør du når du merker at noe er galt? Det er lett å se en annen vei. „Noen burde gjøre noe med dette,“ har vi så lett for å klage. „Kanskje er det ikke så galt,“ begynner vi å tenke. Moralsk modenhet er en frukt av regelmessig øving (Heb 5:14). Også i dag ser Herren etter gudfryktige menn og kvinner for å rette det som er galt. Kan Herren bruke oss?

3. Ebed-Melek — en modig mann som brøt tausheten

Ebed-Melek forlot palasset, fant kongen, og sa: „Herre konge! Disse menn har gjort ille i alt det de har gjort mot profeten Jeremia.“ (38:8-9) Dette er modige ord fra en tjener til herren sin. Konger liker vanligvis ikke å bli talt til rette, spesielt ikke i moralspørsmål. Likevel visste kong Sidkia dypt inne i seg at Ebed-Melek hadde rett. Han sørget straks for at Ebed-Melek fikk 30 menn for å „dra profeten Jeremia opp av brønnen før han dør“ (38:10) Kanskje var der andre i Jerusalem som visste hva som hadde blitt gjort mot Jeremia, og følte seg ille berørt, men valgte å tie. Når du ytrer bekymring, blir du involvert i problemet. Kanskje kommer du til å bli behandlet likt den du forsvarer. Det kan bli stilt spørsmål ved din lojalitet mot fellesskapet. Det kreves mot for å bryte tausheten. Det kreves overbevisning for å gå mot strømmen. Kanskje har du lagt merke til noe som trenger å bli rettet på: Verdslighet som sniker seg inn i hjemmet ditt, uriktige fremgangsmåter som blir normale i firmaet, en avgjørelse eller en praksis i konflikt med Skriften blir akseptert i det kristne fellesskapet du tilhører. Det er verd å legge merke til at Ebed-Melek ikke startet en moralsk revolusjon for å fjerne kongen eller embedsmennene hans. Han benyttet seg av de riktige kanalene. Han

ble brukt til å få kongen til å skifte mening om saken. Han forklarte helt rolig før han handlet. Mang en god moral og mang en edel sak har blitt skadet av gal framgangsmåte. Vi er kalt til å gjøre Guds arbeid, men på Guds måte.

4. Ebed-Melek — en konsekvent mann som tok sin del av byrden

Du trenger åpne øyne og oppmerksomme ører for å legge merke til et problem. Du trenger et medfølende hjerte for å identifisere deg med det. Du trenger mot for å sette søkelyset på det. Likevel var Ebed-Melek ikke fornøyd med bare tanker, ord og avtaler. Han tok med seg mennene, noen filler, noe tau, og „så drog de Jeremia opp med repene og fikk ham opp av brønnen.“ (38:11-13) Han ble skitten på hendene og tok sin del av byrden. Når Herren legger en brennende nød i hjertet vårt, vil han at vi skal handle på en eller annen måte. Å tenke og snakke er ikke nok. Dersom Herren gir deg nød for den åndelige tilstanden til en venn eller slektning, vil byrden ikke lettes før du begynner å handle. Be. Skriv en e-post eller et kort. Send henne en musikk-CD eller en bok. Inviter ham til en kristen tilstelning. Vær aktivt på utkikk etter muligheter. Herren tillot disiplene sine å **se** behovene på høstmarkene, og så bad han dem om å **be**: „Be derfor høstens herre at han vil drive arbeidere ut til sin høst!“ En stund senere sendte Jesus disse tolv for å **gjøre noe** på den høstmarken. (Matt 9:35-10:16) I Ebed-Melek ser vi et lykkelig samsvar mellom hjerte og hender, mellom bekymring og praktisk engasjement, mellom ord og handling.

5. Ebed-Melek — en rolig mann som valgte å stole på Gud

Så snart Jeremia var ute av brønnen, vendte oppmerksomheten seg igjen om den globale krisen: Den nært forestående invasjonen. Kong Sidkia og Ebed-Melek var begge redde for den brutale hæren som hadde slått leir rundt bymurene. Kanskje var Ebed-Melek også redd for hva kongens embedsmenn kunne finne på å gjøre mot ham som hevn for at han hadde hjulpet Jeremia. Kong Sidkia kalte til seg Jeremia på tomannshånd og ba om å få et budskap fra Herren. Jeremias budskap hadde ikke forandret seg: „Dersom du går ut til Babel-kongens høvdinger, så skal du leve, og denne byen skal ikke bli brent opp med ild.“ (38:17) Når Sidkia overveide muligheten for å adlyde dette, ble han lammet av frykt. Hvem fryktet han? „Jeg er redd for de jødene som er gått over til kaldeerne“ (38:19) Hvorfor fryktet han dem? Fordi Sidkia og embedsmennene hans behandlet dem som forsøkte og overgi seg dårlig. De kalte dem desertører og forrædere. De ble arrestert og slått (37:13-15) Sidkia visste at han var i en vanskelig situasjon: For å overgi seg til babylonierne, måtte han gjøre det som han tidligere hadde fordømt. Har du noen gang befunnet deg i en lignende situasjon? Var du i stand til å innse og å innrømme at du hadde handlet galt tidligere? Offentlige feilgrep krever offentlig bekjennelse.

Jerusalem falt. Babylonierne satte fyr på byen. Sidkias barn ble drept foran øynene på ham. Han ble lagt i lenker, øynene hans ble stukket ut, og han døde langsomt i eksil. Sidkia måtte betale en høy pris for å sette seg imot Herrens ledelse. Vi kan her se et levende bilde av de triste følgene av manglende ydmykhet av ledere, det være seg hjemme eller i menigheten. Uten at vi er innstilt på å lytte til stemmen Hans og justere oppførselen vår, kommer vi til å miste „øynene“ våre — evnen vår til å se

Guds ledelse i framtida. Vi kommer til å forbli lenket og begrenset av usunne adferdsmønstre og tradisjoner. Vi kommer til å opphøre å inspirere barna våre — vi kommer til å tape den neste generasjonen. Vi kommer til å volde andre smerte. Til slutt kommer vi til å dø — men langt borte fra der Gud hadde tenkt at vi skulle være. Og hva med Ebed-Melek? Han var rolig. „Men jeg vil redde deg på den dag, sier Herren, og du skal ikke bli overgitt til de mennene som du gruer for. For jeg vil la deg unnkomme [...] fordi du satte din lit til meg.“ (39:17-18) Fri og velsignet, med den gleden og lettheten i hjeretet som kommer av lydighet kunne Ebed-Melek rolig vende bort fra rampelyset.

Konklusjon

Kan hende du ikke befinner deg i en lederstilling. Det gjorde ikke Ebed-Melek heller. Kanskje du har valgt å slå deg til ro med et passivt kristenliv på grunn av nasjonaliteten din, rasen din, din manglende fysiske kraft, alderen din eller din sosiale status. Ebed-Melek var vanskeligstilt på mange måter, men i dag, mer en to og et halt årtusen etter sin død inspirerer handlingene hans oss fremdeles! I den allmektige Guds hender, kan du og jeg også utgjøre en forskjell.

Philip Nunn
Armenia, Colombia
Desember 2004

Oversatt av:
David A. Sjøen

Kilden: www.philipnunn.com